

BIZALOM

*Havonta kétszer megjelenő szemle,
a világ folyásáról és az ember alkotásairól.*

24. szám.

V. évfolyam.

1934. Karácsony.

Áldott karácsonyt!

A karácsonyi jókívánság az idén kétszeres forrósággal árad ki szíveinkből. Az ádvent nagy szerencsétlenséget hozott sok ártatlan magyar emberre s az eddigi megpróbáltatások méginkább megsokasodtak. A szenvedés vihara nem áll meg első áldozata felett, hanem tovább hullámszik azokon az embertársakon keresztül is, akiket első pillanatban úgylátszik, hogy közvetlenül nem is érint.

Karácsony lelke jöjj, segíts mindnyájunkon!
Ember, dolgozz erősen magadon, hogy a karácsony lelke benned áldássá váljék!

Én is.

Láttam a fején
A tövises koszorút.
Láttam a testén,
A katona hova szúrt.

Láttam a halált,
Ami életet váltott.
Láttam a lelkét,
Amint koronázott.

Tudtam a tanait,
Amit könnyekbe zárt.
Éreztem szerelmét,
Ami szívekre várt.

Láttam. Éreztem. Tudtam.
De nem törődtem véle,
Élet bűnében úsztam:
Most halott lettem élve.

Délszláv pokol.*

Irta: Herczeg Ferenc.

Dantenak, az emberi fájdalom nagy énekesének hangjára volna szüksége annak, aki híven el akarná mondani azokat a pokoli jeleneteket, melyek ma Magyarország déli határán lefolynak. Egymás után, mint partnak vonuló szürke hullámok, sietnek észak felé a boldogtalan magyarok, akiket a jugoszláv kormány kikergetett az országból. Százas és ezres csoportokban, szakadatlan menetben, napról-napra többen és senki sem tudja, meddig tart még a gyászos népvándorlás.

Sokan a száműzöttek közül nincsenek is tisztában a helyzetükkel, annyira elkábította őket a váratlan csapás. Éjjeli álmukból verték fel őket, kemény csendőröklők kirángatták ágyukból és arra kényszerítették őket, hogy haladéktalanul útra keljenek az országhatár felé. Nem engedték meg nekik, hogy hozzátartozóikkal beszéljenek, sem azt, hogy értékeiket és emléktárgyaikat magukkal vigyék. A vagyonukon most idegenek osztozkodnak.

Olyanokat is kiutasítottak, akik azon a magyar földön születtek, melyet jugoszlávvá tett a békeszerződés, vagy akik annakidején Jugoszláviába optáltak. A családfők legnagyobb részben szegény emberek, kispolgárok, kézművesek vagy földmunkások, akik meg sem értik, miért és honnan támadt a gyűlölet orkánja, mely kiragadta őket otthonukból.

A „veszedelmes elemek“ közt, melyeket állambiztonsági okokból eltávolított a belgrádi kormány, vannak iskolásgyermek és olyanok, akik még nem érték el a tanköteles kort. Ezek közül többen elszakították a szüleiktől és arra kényszerítették, hogy

* Pesti Hírlap vezércikke.

idegen emberek társaságában meneküljön. Sok a száműzöttek közt a beteg asszony, a magával tehetetlen öregember és van a veszedelmes elemek közt vak aggastyán, aki túljár a nyolcvan esztendőn.

Ez a fakó kísértethad, mely szegényes batyújával együtt a vállán hordja az emberiség minden nyomorúságát, reménytelenül és halálra fáradtan vándorog Magyarország felé. Amaz ország felé, mely egykor Kelet-Európa Kánaánja volt, a békekötés óta pedig a munkanélküliség hazája, ahol éhezők fogadják az éhes jövevényeket és ahol az emberek a boldog mult romjai előtt imádkoznak, mint a zsidók Salamon templomfalánál. Némely imádkozónak talán eszébe jut, hogy mindez kétezer évvel azután történik, hogy Krisztus elmondta a hegyi beszédet!

A tüskés korbács, mely egy csapással az existenciák ezreit meg tudta semmisíteni, a jugoszláv kormány kezében csattog. A kormány, melynek sajtója hetek óta ádáz gyűlöletre izgatja a szlávokat a magyarok ellen, most kegyetlenül levonja a következtetéseket ebből a gyűlöletből.

Nekünk azonban eszünkbe jut, hogy a szerb nép a török elnyomók részéről évszázadokon keresztül hasonló gyötrelmeknek és megalázásoknak volt kiszolgáltatva, mint aminőkben most a magyarokat részesíti. Évszázadokon keresztül Szerbia volt Európa mártírországa, melyre részvétellel tekintettek a keresztény népek. Megdöbbenve kérdezzük most: olyan gyorsan feleljenek az emberek? És van-e halandó, aki biztosan állíthatja, hogy a nép, mely oly sokáig üllő volt a világtörténelem műhelyében, ezentúl mindörökké csak kalapács lesz?

De Belgrádnak hiába szólunk, azt süketé tette a magasztotta haragja. Szólunk azonban a nyugateurópai nemzetekhez. Azok biztonságban és becsületben élnek és nem ismerik a szabadon üldözhető erdei vadnak azt az érzését, melyet a magyar menekülők ismernek és mely bizonyára nem méltó Isten képmására teremtett emberhez.

Mi magyarok azért szorultunk rá, hogy Európa lelkiismeretére hivatkozzunk, mert a győztes hatalmak a trianoni szerződéssel intézményesen védtelenné és ellenállásra képtelenné tették Magyarországot. Ugyanakkor Isten és emberek előtt azt a kötelességet is vállalták, hogy meg fogják védeni az idegen uralom alá kényszerített magyarok millióit minden jogsérelem ellen.

Mai tragikus helyzetében a magyarság nem tehet egyebet, mint hogy várja, hogyan fognak a nagyhatalmak érvényt szerezni lekötött szavuknak? Ugy érezzük, ezúttal nem politikai kérdéssről van szó, melynek elbírálásánál az állami érdek pillanatnyi szempontja a döntő, hanem többről. Szó van arról, hogy Európa útja visszatér-e a népvándorlás korabeli erkölcsök mélységei felé, hol a védtelen ember békeidején is ki van szolgáltatva a fegyverek önkényének vagy fölfelé halad-e tisztultabb régiók felé, a béke, a kölcsönös megértés, az emberi haladás irányában.

Ez az a kérdés melyre választ vár népünk.

Országos gyűjtés a kiutasítottak számára.

A belügyminiszter felhívása a magyar társadalomhoz.

A trianoni magyar határt — kiutasítottak folytán — szerencsétlen véreinknek százaik lépik át.

A szenvedésektől, a téli hidegtől testileg meggyötörve, lelkükben a bizonytalan jövő érzéseivel futnak be szomorú vonatjaik.

Sóhajaik, gyermekeik jajai, a magyar Haza lelkiismeretéhez kiáltanak!

A hatóságok mindent elkövetnek megsegítésük érdekében, azonban a gazdasági erőforrásaitól megfosztott magyar állam egyedül nem képes a megsegítésük körül felmerülő feladatok megoldására, azért a társadalom erőinek igénybevitelére is rászorul.

A társadalom lelkiismerete máris megmozdult és a tehetősek közül már többen ajánlották fel segítségüket.

Éppen ezért bizakodóan határoztam el magamat arra, hogy a kiutasítottak támogatása érdekében átmenetileg országos gyűjtést indítsak.

Érzem és tudom, hogy a jelenlegi súlyos gazdasági helyzet a társadalom minden rétegét súlyosan érinti, de azt is tudom, hogy a nemzet tehető tagjai kötelességüknek fogják érezni, hogy testvéri jobbot nyújtsanak azoknak, akik önhibájukon kívül kerültek szörnyű helyzetükbe.

Az országos gyűjtés céljait pénzbeli és természetbeni (gabonaneműek, élelmi, ruházati cikkek, fűtőanyagok stb.) adományok szolgálják.

A pénzbeli adományokat a magyar királyi belügyminisztériumnak a póstatakarékpénztárnál nyitott 64.086 számú letéti számlájának javára lehet befizetni, a természetbeni adományokat pedig a törvényhatóságok főispánjainak címére, Budapesten a polgármester (szociálpolitikai és közjótékonyági osztály) címére kell elküldeni vagy felajánlani.

Az adományok hírlapilag nyugtáztatni fognak, kezelésük és elszámolásuk az állami számvitelre nézve előírt szabályok szerint történik.

Dr. vitéz Keresztes-Fischer Ferenc s. k.
m. kir. belügyminiszter.

Világ folyása.

Lejárt a polgármesterpályázat. A polgármesteri állásra hirdetett pályázat lejárt. Három pályázó jelentkezett: Liber Endre és Szendy Károly alpolgármesterek és Lamotte Károly tanácsnok. A valószínűen megüresedő alpolgármesteri állásra hatan pályáztak: Lamotte Károly, Duday-Spannberger Alajos, Schuler Dezső, Némethy Károly, Salamon Géza és Bódy László tanácsnokok. Az üresedésben levő két tanácsnoki és a még esetleg megüresedő tanácsnoki állásra összesen 41 pályázati kérvény futott be a főpolgármesteri hivatalba.

A népélelmezési tömegcikkek újabb áruhanása. Tíz nappal a karácsonyi vásár megindulása előtt, amikor más években élénk forgalom mellett a piac tartalékkészleteket gyűjtött, most az egész vonalon a kínálat kerekedett felül. A kereskedelem szabadulni akar készleteitől, mivel a vidék újabb és újabb kedvező ajánlatokkal árasztja el. A népélelmezési tömegárak az egyes termelési körzetekben annyira felszaporodtak, hogy a vidék a másodrendű szárazfözelékeket, a káposztát, a parajt és a vörshagymát 15—20 százalékos árengedménnyel kínálja. A burgonyapiacra a készletek egyre nőnek, a fogyasztás mértéke azonban egyre csökken, úgyhogy a napi szükségletek fedezésére szánt másodrendű árúknak a kínálat nagy arányokat öltött. Az élelmiszerpiacon mindössze három cikkben volt áremelkedés és pedig: a fokhagymában, amelyből a makói exportminőségű áru mázsánként 90 pengőig drágult, a főzőtökben, amely 6 pengővel szilárdult és a vágott kacsában, amelynek ára kilonként 90—110 fillérig emelkedett.

Feladott levelek útja. A magyar posta kitűnő szervezete, berendezése, megbízhatósága a külföldön is nagy elismerésnek örvend és a legtávolabbi országokból is gyakran jelentkeznek szakemberek, hogy kezelését tanulmányozzák. A mai néhez viszonyok mellett, amikor létszámcsökkentés, illetményleszállítás, kinevezések szünetelése még súlyosabbá teszik a viszonyokat, a vezetőségnek nem csekély feladata a személyzet munkakedvét megtartani, sőt teljesítőképességét lehetőleg fokozni.

Ezt a célt szolgálják a vezérigazgatóság kezdeményezésére úgy a fővárosban, mint a vidéken a kezelési személyzetnél rendezett szolgálati versenyek, amelyek a győzteseknek elismerést és jutalmat is jelentenek. Hogy ezek a vetélkedő próbálkozások mily kedvezően szolgálják a célt, bizonyítják az elért eredmények. Kezdetben egy perc alatt 61 levelet irányított el a győztes, később már százhétre emelkedett a szám, majd — a legutolsó versenyen — percenként 114 levelet osztott be a leggyorsabb és legpontosabb tisztviselő.

A most rendezett versenyek két részből állottak. Az első a külföldi és belföldi levélanyag irányítása volt. A versenyzőknek a küldeményeket a legrövidebb, leggyorsabb úton kellett elirányítaniok és fel kellett tüntetniök, hogy milyen irányba, mely mozgópostával, hajójáráttal, esetleg repülőpostával továbbítanák a levelet. (Például egy Duisburgba, Ondurmanba, Samar államba stb. szóló küldeményt). Az irányító tisztviselőnek mintegy harmincöt ezer bel- és külföldi adatot kell ismernie, hogy jól dolgozhassék.

Ebben a versenyben győztek: I. Zemplényi Zoltán I. o. tiszt; II. Kovács Miklós I. o. tiszt; III. Pranger Ernő s. tiszt; IV. Kremniczky Sándor gyakornok.

A minap délelőtt a meghívott sajtó és vendégek jelenlétében az összetett belföldi irányító versenyre került a sor. A versenyen megjelentek a Budapest 72. sz. postahivatalban: báró Szalay Gábor államtitkár, postavezérigazgató és a vezetőség több tagja.

A versenyzőknek három feladatot kellett megoldani: felrajzolni egy postára adott küldemény szállítási útját a feladás helyétől a rendeltetési helyig a vasutak, mozgóposták, közúti postajáratok, ezeknek elágazó pontjai feltüntetésével. Azután kétezerháromszáz különböző helyre címzett küldeményt vonalcsoportok szerint szétosztani. És végül a postahivatalhoz érkezett zárlatok átvétele, az észlelt szabálytalanságok, hibák feljegyzése és az esetleges szükséges intézkedések megtétele. A postatisztek csoportjában győztesek voltak: I. Zoványi Ernő I. o. tiszt; II. Balló Dezső s. ellenőr; III. Nagy István főtiszt és Ladányi Lajos s. tiszt. Az altisztek csoportjában győztek: I. Balla István II. o. altiszt; II. Aldassy Pál II. o. altiszt és III. Gombos István II. o. altiszt.

A verseny után az államtitkár szívélyes, meleg szavakkal üdvözölte a győzteseket.

A verseny keretében a posta vezetősége bemutatva az éppen akkor érkezett amerikai posta különleges feldolgozását, amelynek folyamán minden egyes levelet bizottságilag megvizsgálják. Azután a címnyomozó osztály kezelését is megnézték a megjelentek. Ebben az osztályban nyernék elintézték a cím nélkül vagy rosszul, hiányosan megcímezett küldemények.

Könyörgés, hóért. Nagy szárazság idején, nyáron, imádsággal, harangszóval, körmenetekkel ostromoljuk a bezárkózott egeket, esőért. Most, ezekben az adventi napokban, amikor olyan vigasztalanul zuhog az eső, hogy szinte fájdalmas az ellentét az utcák sivár szürkesége és a karácsonyra készülődő kirakatok mű-zuzmarával behintett és ezüstösen csillogó fenyőágai között, most, ezekben a hangulattalan karácsonyelőtti napokban, hőseséért szeretnénk könyörögni az egekhez. Induljatok meg odafenn, felhők, — fohászkodnánk — és borítsatok a földre ünnepi palástot, hintsétek tele a fák kopasz ágait égi karácsonyfa-disszel, fedjétek be az ázott, barna háztetőket mesebeli szőnyeggel és adjátok meg lelkünknek is az ünnep hangulatát. A föld, ime, fázik, a fák dideregnek a háztetők oly komoran merednek égnek, de földnél, fáknál csak lelkünk didereg jobban és a tetőknél komorabban csak homlokunk viseli barázdáit. Ó, jöjj hát fehér takaró, jöjj szikrázó szőnyeg, mindent megszépítő lepel és add meg nekünk a tisztaság, az ünnep, az álom illuzióját. Mi az nektek, táncoló hópelyhek, lehullani az egekből, ragyogni és elmulni, amint azt sorsotok rendeli? Semmi ez nektek, hiszen ti olyanok vagytok a világon, mint a tavasz virágai, a nyár fénye, az ősz bitor hervadása, — Isten akarja, hogy lehuljatok a világ fölé, a lelkek fölé, a meztelenül didergő világ, a sivárságba belefáradt lelkek puha, meleg és édes simogatására. Ha a tavasz így szólna egyszer: az idén nem hozok virágot; ha így szólna a nyár: az idén nem lesz napfény az égen; ha az ősz megfosztana bennünket biborszincinek pompájától, mi volna, amiért érdemes élni a földön? Semmi! De tavasz, nyár, ősz nem szól, nem cselekszik így soha, miért csak ti, téli felhők, dacoltok velünk? Ó, induljatok meg hát végre és szórjátok fölénk fehér kincseitek ter-

hét, mint amikor tavasszal szél támad és az almafák földrehiúntják millió virágszirmukat. Hóért könnyörgünk, mert mosolyra, fényre, tiszta derűre vágyunk, amikor a csatakos barna utakon és utcákon már hallani messziről az Ünnepek halk, csilingelő lépteit...

— **Magyarok összenéznek...** Ha van valami emberi, ami még a könnyörtelenségnek ezekben a napjaiban is melegítheti a didergő szíveket, akkor ez csak a részvétnek és szeretetnek az az önkéntelen megmozdulása, amellyel a magyar társadalom kitarja karjait a jugoszláv határvidék menekültjei felé. Lám, hogy egymásra találunk, magyarok, a gondban és megpróbáltatásban! Szó sem esett itt segítsérről, senki sem nyújtotta ki kezét; adjatok, — és mégis, mint valami hangtalan jelre, könnyes összenézésre, megindult a részvét forrása a szívekben és ennek a forrásnak hangja pénzcsergés, mert hisz egyelőre nem lehet másképp segíteni, csak pénzzel. A pénz, ilyen esetben, ideiglenes otthon az elhagyott otthon helyett, nem vigasztalás, nem is kárpótlás, de legalább némi biztonság az elvesztett boldogság helyett. Jól tudjuk, nincs annál természetesebb, mint magunkhoz ölelni azokat a szerencsétlen testvéreinket, akiknek csak azért az egyetlen „bűnükért“ kell szenvedniök, hogy testvéreink; jól tudom, ha segítünk rajtuk, önmagunkat becstüljük meg elsősorban. De ami olyan szép, olyan felemelő és minden szomorúságon túl is olyan boldogságos érzést vált ki belőlünk, az nem a részvét, mert ez egészen természetes, hanem ennek a részvétnek ennyire önkéntelen, hangtalan testté és tetté válása. Az, hogy akármilyen széthúzókat is egymás közt, magyarok, ha eljön az ideje, hogy átérezzük testvéri voltunkat, egyesülni tudunk magyar érzésünkben. Csak összenézünk és tudjuk, miről van szó, az egyik tudja, mit gondol a másik és nem vagyunk immár, csak egyetlen család...

Gondolatok. Nietzsche írja: A lélek kimerültségéből származó józanságot nem szabad összetévesztenünk a mérséklésből származó józansággal, tudnunk kell, hogy az előbbi csak csömör és az utóbbi vidámság.

Minden elutasítás vagy tagadás a termékenység hiányára vall: pedig ha jó szántóföld volnánk, semmit sem volna szabad fölhasználatlanul elkótyavetyélnünk s minden dologban, eseményben és emberben a hatékony trágyát, esőt, vagy verőfényt kellene üdvözlönnünk.

Ha az ember régóta elfeledettekről vagy halottakról álmodik, ez jel arra, hogy nagy változáson ment át és hogy a talaj, amelyen él, teljesen föl van ásva: ekkor támadnak föl a halottak s lelünk ókora újkorrá válik.

A család fokozottabb védelme.

Írta: *Dr. Németh Péter,*
kir. törvényszéki tanácselnök.

Dr. Gál Jenő országgyűlési képviselő úr indítványt nyújtott be a képviselőház elnökségéhez a család fokozottabb védelméről. Az indítvány szerint a család jogtalan elhagyásának vétségét követi el és fogházzal, valamint pénzbüntetéssel büntetendő: aki házastársáról, törvényes, természetes vagy

örökbe fogadott gyermekéről gondoskodni tartozik és bár vagyoni körülményei, kereseti viszonyai ebben nem gátolják, e kötelességét szándékosan és tartósan megszegi. Börtön, valamint súlyos pénzbüntetéssel fenyegetendő büntetést képez a fenti cselekmény, ha a mulasztás folytán a tartásra jogosult súlyos betegségbe vagy erkölcsileg züllött állapotba kerül. A bűnvádi eljárás megszüntethető, ha az illetékes gyámhatóság az elsőfokú ítélet kihirdetése előtt a bűnvádi eljárás folytatását nem tartja indokoltnak. Megszüntetés esetén azonban a bíróságnak biztosíték letétbehelyezését kell elrendelnie a cselekmény ismétlésének elhárítása végett. A tárgyalást vizsgálátnak kell megelőznie. A vizsgálóbíró a gyámhatóság bevonásával a feleket békéltetési tárgyalásra idézheti, amelynek eredményéhez képest esetleg az eljárás megszüntetése indítványozható.

A napirenden lévő indítvány nemcsak a gyermekvédelem ügyeivel hivatásszerűen foglalkozók, de a nagyközönség körében is fokozott érdeklődésre és elismerésre tarthat igényt, mert illetékes helyen szorgalmazza egy olyan baj orvoslását, amely a mindennapi életben, sajnos, elég gyakran merült fel, de kielégítő megoldást törvényeink hiánya miatt nem nyerhetett.

E sorok írója már három év előtt a „Gyermekvédelem egységesítése“ c. tanulmányában, amely a Városi Szemlében 1932. évben jelent meg, valamint több előadásában is sürgette a képviselő által most felvetett kérdés törvényhozási rendezését.

Kétségtelen, hogy a tartási kötelezettségeknek vétkes és szándékos mulasztása teljes joggal vonja maga után a mulasztás szigorú fenyítését; meg kell azonban gondolni, hogy ezzel a mindenestre szükséges és hasznos intézkedéssel eléggé biztosítjuk-e a család és a kiskorúak védelmét. Nem kellene-e még más preventív eszközök alkalmazásával a bajokat megelőzni és főleg nem kellene-e a veszélyeztetett kiskorúakat a szenvedés, a züllés és bűnözés elől jobban megóvni, mint ahogy erre érvényben levő törvényeink módot adnak.

A budapesti fiataikorúak bírósága, amely éber figyelemmel kíséri nemcsak a bűnöző, züllött és züllés veszélyének kitett kiskorúak, de ezek családjainak életét is, teljes biztonsággal állapíthatja meg, hogy nemcsak a felbomlott, de sajnos a jogilag rendezett családokban is gyakran fordulnak elő olyan esetek, ahol a kiskorúak méltatlan szenvedését, szülői, gyámok, mostohák, felügyelők, gonosz, embertelen bánásmódja okozza. Kegyetlen gonosztevők ezek, akik a zárt lakásban kényük-kedvük szerint és gyakran ittasságuk fokához képest ütök, verik, kínozzák gyermekeiket, illetőleg „saját nevelési módszerek“ szerint „javítják“ a „rossz“ gyermeket. A kiskorú rosszasa itt gyakran nem azt jelenti, hogy züllik vagy bűncselekményeket követ el, hanem azt, hogy betegsége miatt vagy más rajta kívül eső oknál fogva kellemtelen hozzátartozóinak. A gyermek, aki koldul, csavarog vagy lop, — ha meg nem fogják — még nem rossz gyermek sok szülő szemében, de rossz lesz akkor, ha kellemtelenné, terhessé válik reájuk nézve.

E gyermekek helyzete pokol. A lélek durvasága ott tör utat magának legkönnyebben, ahol a törvény által felállított tilalomfák és korlátok a leggyengébbek. Néha, nagyon ritkán, különböző brutalitás esetén, egy-egy jóakarató feljelentésre megindul az eljárás, amely a legjobb esetben a gyermeknek környezetéből való eltávolítását, esetleg az apai vagy gyámi hatalomtól való megfosztást eredményezi. A kegyetlenkedő méltán megérdemelt büntetése helyett, elnyeri jutalmát, mert a hatóság megszabadítja őt a kellemetlen vagy gyűlölt kiskorútól.

Törvényeink ez irányban rendkívül hiányosak.

Az 1877. évi XX. tc. §-a szerint az atyai hatalom megszüntethető, ha az atya gyermeke tartását és nevelését teljesen elhanyagolja vagy erkölcsiségét vagy testi jólétét, vagy ha gyermeke vagyónának állagát veszélyezteti. Az 57. § szerint ezekben az esetekben a gyám is elmozdítható.

Az 1913. évi VII. tc. 66. §-a szerint a fiatalokúak bírósága ha a kiskorú testi vagy erkölcsi állapota veszélynek van kitéve, őt környezetétől eltávolíthatja.

Ezek szerint gondoskodás történik akkor, ha a veszélyeztetés napvilágra jut. A kiskorú ily esetben megszabadítható, de hogy a gonosz szülő vagy gyám ezért a bánásmódot felelősségre vonassék és méltó büntetését elvegye, arra semmiféle törvényes intézkedést nem látunk.

A gyermek testi épsége a jogtalan bántalmazások, testi sértések ellen egy hajszállal sincs jobban védve, mint a felnőtt, védekezésre képes személy.

Több kiváló büntetőjogászunk mutatott rá már hosszú idő óta fent ismertetett hiányokra és sürgetett hatályosabb védelmet. Sajnos a védelem késik. Még mindig vannak nagy számmal apák és gyámok, akik a régi római páter familias jogait arrogálják, lehetőleg annak kötelességei nélkül vagy legalább is azt tartják, hogy a gyermeknevelés legfontosabb eszköze a bot, amellyel nemcsak élni, de visszaélni is lehet.

Miután a pusztá tény, hogy valaki szülő, gyám, gondnok vagy felügyelő, még nem biztosíték arra, hogy nevelni is tud, igen nagy szükség van arra, hogy az erre hivatottak és jogosítottak ezt ellenőrizzék. Még a legjobb szándékú ember is tévedhet, hát még a gyűlölködő, gyermekétől szabadulni akaró gonosz szülő, mostoha vagy rossz gyám.

Hogy miért van különösen szükség arra, hogy a gyermekek testi és szellemi, erkölcsi jóléte, épségben maradása különösen ellenőriztessék, arra nyomós indok az is, hogy az ellenük elkövetett bűncselekmények csak ritka esetben kerülnek napfényre. A gyermek ki van szolgáltatva. Panaszkodni nem mer! Melyik gyermek megy sérüléseivel hatósági orvoshoz látteleletért, melyik keres tanukat, hogy perrendszerű bizonyítékokkal lépjen fel? A megkínzott gyermek tovább szenved, eltompul, eldurvul, megszökik, csavarog, elzüllik.

Ezért van szükség a házi nevelés ellenőrzésére. Nem abból kell kiindulni, hogy ez sok jó szülőnél, gyámnál, felügyelőnél, gondnoknál felesleges, de abból, hogy, sajnos, vannak kegyetlen,

rossz szülők is, akiknek a gyermek védelem nélkül ki van szolgáltatva. Nem elég, hogy ilyen szülőtől elveszik a gyermeket, mert ezek teljes mértékben rászolgáltak a büntetésre is.

Belátták ezt a külföldi törvényhozók és sok államban már igen szigorú büntetéssel sújtják a gyermekekkel kegyetlenkedő szülőket és gyámokat, sőt azokat is, akiknek hanyagsága a gyermek züllesztését idézte elő. A büntetőséghez nem kell sérülés, orvosi láttelelet, maga a rossz bánásmód is mint önálló bűncselekmény büntetendő.

Indokolt volna tehát, hogy ez a szülő, gyám, gondnok, felügyelő, nevelő, tanító, aki 18 éven aluli gyermekét vagy gondviselésére bízott ugyanilyen korú gondviseltjét testi sértés okozása nélkül is indokolatlanul fenýíti vagy rossz bánásmódban részesíti, büntetéssel sújtassék.

Elhhez kapcsolódik az az indítványom, hogy fenýíteni kellene azt a szülőt vagy neveléssel, tanítással, gondozással, felügyelettel vagy őrzéssel megbízott egyént, tehát mestert és gazdát is, aki javítás és fegyelem eszközeivel 18 éven aluli gyermeke vagy gondnokoltja, alkalmazottja sérelmére visszaél és ez által őt bármely betegség veszélyének kiteszi. Ide tartozik például egy gyermek revolverrel való fenýeztetése ami, sajnos, praxisomban már előfordult és ami még sajnosabb, hogy ezt intelligens ember követte el, minden különösebb ok nélkül. Szigorubban büntetendő minősített esetet képezne, természetesen, ha a testi sértés egészégháborítás vagy elmebetegség tényleg be is következett.

A képviselő helyesen sürgeti a tartási kötelességeit szándékosan megszegő büntetőjogi felelősségre vonását. Véleményem szerint azonban azt is büntetni kellene, aki kiskorú gyermeke vagy gyámoltja vagyónát eltékozza vagy őt erkölcsileg elhagyja. Sőt büntetőjogi felelősséggel tartozna az az apa és gyám is, akinek felügyelet vagy gondozás hiánya, vétkes mulasztása következtében gyermeke vagy gyámoltja elzüllik.

Hogy mindezen ügyekben való bíraskodás a Gál-féle indítvánnyal ellentétben ne a felnőttek bírósága hatáskörébe, hanem a vizsgálóbíró és gyámhatóság kizárásával is egyedül és kizárólag a fiatalokúak bíróságának hatáskörébe utaltassék, talán elégséges indok volna az, hogy az ilyen ügyek helyes elbírálása a jogi ismereteken felül oly speciális ismereteket igényel, amelyek leginkább a különlegesen képzett fiatalokúak bírójainál találhatóak meg.

A család és a kiskorúak védelmét érvényben lévő törvényeink nem szolgálják eléggé hatályosan. Elég csak rámutatni 54 éves büntetőtörvénykönyvünk és 26 éves büntetőnovellánknak az erkölcsvédelmét célzó rendelkezéseire, valamint az 57 éves gyámi törvénynek az apai és gyámi hatalom megszüntetése, illetve az apai hatalom gyakorlásának felfüggesztése tárgyában alkotott avult jogszabályaira. Ugyancsak célszerű lenne a fiatalokúak bíróságának hatáskörébe vonni a házassági pereket is, mert ezek egyrészt a gyermek életviszonyaival, értelmi és erkölcsi fejlődésével, jövőjével annyira

összefüggnek, hogy azok helyes elbírálásánál azokra a különleges ismeretekre, amelyek a fiatalokúak bírójától megkövetelhetők, szükség van, másrészt mert köztudomású, hogy a züllött gyermekek és fiatalokúak zöme a feldult és szétesett családokból kerül ki és így a fiatalokúak bírójának védőszepe már ott kezdődhet, amikor mint bíró a bon-tóperben eljár.

Mindezeket az indítványaimat úgy itthon, mint külföldön sokszor hangoztattam és a gyermekvédelem szakértői ezeket mindenütt és egyhangulag helyeselték. Ezért üdvözlöm az első törvényhozót, aki e fontos kérdések egyikét a legilletékesebb helyen felvetette és remélem, hogy a gyermekvédelem ügyét szívében viselő igazságügy-miniszter, valamint a törvényhozók belátása meg fogják indítani a törvényhozás annyira várt működését ezen a téren is.

A gyermekvédelem nemzetvédelem. Nem lehet ezt eléggé hangsúlyozni, mert nem szabad elfelejteni, hogy egy nemzet fennmaradását, boldogulását és nagyságát legjobban erkölcsi javainak megőrzése és az ezt fenyegető veszély elhárítására irányuló törekvés biztosítja.

Baráti ház.

Szívem évek óta rejteget egy vágyat,
Csendes helyen látni egy „Baráti házat“.
Hol a hontalanok menedéket lelnek,
Kik a sok kín után nyugalmat keresnek.

Kiknek hosszú évek alatt csak szenvedés jutott,
Megküzdve a szenvedéssel, ki-ki hogyan tudott.
Testüket nem melegíté a daróc rabruha,
Fekvőhelyük évek óta nem volt lágy — puha.

Ti szenvedők, a szabadságra boldog arccal vártok,
De könnyfátyolos a szemetek, hisz nem várnak rátok.
Szívetekben ég a vágy, sok színes remény él;
De ha a kaput elhagytátok, benne aggódás kél.

Összetörve, sápadt arccal, könnyes szemmel jártok,
Hová fejeteiket lehajtsátok, helyet nem találtok.
Bűnös útra vezet újra a sok nélkülözés,
Mi vár reád? A rabbilincs és újra a szenvedés.

Lelki szemeimmel egy szép házat látok,
Amint ablakában nyílnak a muskátli virágok.
Kormos kövek között ma zöld pázsit elterül,
Aki csak reá néz, annak a szíve felderül.

A ház nagy kapuja nappal és éjjel nyitva áll,
Mert az elhagyott lélek ott otthonra talál.
Szerető szívek fogadják a korán-későn érkezőt,
Jóságos szavakkal vigasztalják meg a csüggedőt.

De sír, sajog a lelkem, a szívem úgy fáj,
Mert a remény tova száll, eltűnik a néma csendes táj.
Úgy érzem, hogy az eszme után hiába vágyom,
Mert a szent eszmét ma porbadólni látom.

Fogjunk kezét össze! szőjjük tovább a szép reményt,
Ne hagyjuk elveszni a csüggedőt, a szegényt.
Ha a társak között még néhány akadna,
Akkor a muskátli kis ablakokban sok virág fakadna.

K. L. és Sz. K.

A magyar gyík.

Írta: Gárdonyi Géza.

Április közepén szállító-levelet kapok a postáról. Nézem: ki küldi? mit küld? Hát Lendl Adolf küldi, a nagy természettudós. A küldemény tartalma: Eleven gyíkok.

Csak elhőköltem.

Mi a csuda lelte Lendlt, hogy nekem gyíkokat küld! Még jó, hogy nem egypár eleven viperát.

Nem tudtam mit tegyek a szállítmánnyal? A tudósnek nem ronthatom el azt a gondolatát, hogy nekem örömet küldött. A postán se hagyhatom. — Képzelem, hogy a postás kisasszonyok máris rémüldöznek, hogy a gyíkok valami lyukon kiszabadulnak! — Az se kívánatos, hogy hazahozassam. Kell az ördögnek!

De csak legálább valami levelet irt volna, hogy minek küld gyíkot. Egy sort sem! Olyanformán éreztem magamat, mint Eszterháznak a vendégei, mikor Hani Istók egy tál kigyót-békát tett eléjük az asztalra.

Végre is, hogy meg ne bántsam a kitűnő természettudóst, elküldtem nagy kelletlenül a gyíkokért.

Kis láda. Benne egy még kisebb lapos láda, akkora, mint a lapos szivarskatulyák szoktak lenni. Hát ebben vannak az eleven férgek!

No, nálunk nem kíváncsi rájuk senki. Magam is azt gondoltam, hogy nem fogom kibontani. Majd holnap, ha kitisztul az idő a kertben.

De lám még a kellemetlenség is bizgatja az ember érdeklődését: megnézem már mégis, hogy milyenek, ha ő érdemesnek gondolta arra, hogy elküldje.

De hátha szétugranak, és tele lesz a szobám gyíkkal!

Nagyóvatosan metszem el a keresztbe kötött szalagot. Még óvatosabban papirost csuszatok a ládika födele alá, a papirosra meg üveg lapot s közben ugyancsak vigyázok, hogy a kabátom ujjába bele ne szaladjon valamelyik.

No most kivonom a papirost az üveg lap alól s még mindig vigyázok, nehogy valamelyik férgek kiszökelljen. Hát egy összemaroknyi zöld erdei moha van a ládikában, s a moha közepén két, kis gyermekarasznyi, vékonyka bronzsínű gyík ül. Néz rám mind a kettő nyugodtan, félelem nélkül, kíváncsi oldalszemmel, mint a liba.

Csakhamar egy harmadik és negyedik kis bronzsínű gyík is előcsúszik a mohából és az apró szelíd feketeszemek épp úgy bámulnak engemet, mint ahogy én őket.

Az ablak párkányára teszem a ládikát és nézem őket némi megbéküléssel. A világosság úgy látom, jólesik nekik. A postai utazás bizony nem lehetett nekik valami gyönyörűség.

Egy perc nem telik belé, még három ugyanolyan karcsú barna kis gyík bukkanik elő a mohából. Egy csoportba csuszva, egymástól körülgyű-

rúzve, összekalácsosodva heverésznek. De olyan vékonyka kis apró teremtések, hogy mind a hét kényelmesen elférne egy gyermekkéz tenyerében.

Furcsa gyíkok!

Első pillantásra azt vélném, hogy valami csinos kigyófiak. De kezük lábuk van, éppen olyan, mint az ember keze, csak hogy mintha fekete cernából volnának kötve, olyan vékonykák, picurkák.

De milyen testvériesen szeretik egymást! Ni az egyik át is öleli a másikat, és jóízűen ásít.

No ezek nem éppen förtelmesek!

Másnap aztán megjött a tudósnak a levele is, amelyben megírja, hogy a gyík neve Ablepharus pannonicus, magyar gyíkfaj! — csak a magyar föld a hazája, — és hogy valamennyi kézbevehetően szelíd állatocska.

Leveszem az üveg táblát róluk, hát csakugyan nem futnak el. Csak néznek libásan kedves, ostoba nézéssel, hogy mit akarok?

A tudós tanácsa szerint benyujtok nekik az ujjam hegyén egy hangyatojást.

Az apró fejek fölemelkednek. Még nagyobb bámulás.

Az egyik végre megismeri, hogy valami enni-való van az ujjamon: hej elkapja nagy örömmel! Eliszkol vele a sarokba.

Befalogatja jóízűen.

Kedves egészségedre kis pajtás!

Megételem így valamennyit. De éhesek voltak szegények!

Azután egy vízcseppet nyujtok be az ujjam hegyén.

Amelyik meglátja, megissza nyalogatva s emelt fejjel maradtan gondolkodik egyet utána, épp úgy, mint az emberféle, mikor valami drága jó borból hörpentett.

Isznak valamennyien.

Azután megint egymásba fonódnak és egymást ölelgetik.

Hát még ilyen madaraim se voltak soha életemben.

Tegnap még az volt a szándékom, hogy szét-eresztem őket a kertünkben. De nem lehet. Hiszen ezek olyan jámborok, hogy akárki rájuk léphet, nem futnak el senki elől sem.

Csináltattam nekik egy kétaraszos üvegládát. A közepébe odatettem a mohát, köröskörül meg két ujjnyi vastagon homokot terítettem. Középre meg egy akkora kavicsot tettem nekik, mint amek-kora egy császárszemlyének a negyedrésze. Tudom, hogy a gyíkféle szeret a kövön heverészni.

Nézem őket másnap, hogy mit csinálnak?

Hát uramfia, olyan pusztá a földjük akár az arabsivatag.

Tyhú, kutyalelke, talán bizony megszőktek? Fölemelem a mohacsomót.

Nincs benne egy se.

Keresem őket a kő alatt.

Ott sincsenek.

Hanem lám, a homokból kihegyeseedik egynek a farkincája.

Idebujtak.

Bizonyosan fáznak szegények az áprilisi hideg éjszakán.

Az egyik ablakomon besüt az áprilisi nap. Ide teszem a párkányra az üvegládát. Hát nem is telik belé egy perc, megmozdul egy helyen a homok, s előbúvik az okos kis barna kigyófej. Néz és fütel, aztán előcsúszik óvatos lassan a homokból. Ahogy a nap rásüt, aranyosan fénylik a háta, s olyan cifrázatú zománc látszik rajta, mint az arannyal vert damaskusi kardokon. Sétál és meg-megáll. Ide-oda nyujtogatja a nyelvecskáját, mintha a levegőt nyalogatná.

Éppen ilyen óvatosan jelenik meg a másik, a harmadik, s alig 5 perc múlva valamennyi. Ide-oda nyujtogatják a nyelvüket s én csak napok múlva eszmélkedek rá, hogy ilyenkor a harmat-cseppeket keresik. Be is föcskendezem a mohát minden reggel és ők lenyalogatják jóízűen.

Lehetetlen szavakkal lerajzolni, hogy a hajlékonyságnak mennyi finom változata van ezeknek a filigrán gyíkoknak a mozgásában! Más gyíkok legfeljebb egy v betűt formálnak fekvés vagy futás közben.

A magyar gyíknak semmi az! Még a 8-as is semmi! Mikor a mohán mászkálnak, a fejüket a saját testük karikáján átdugják lefelé haladtukban. Hapedig többen vannak együtt, egymás hegyén-hátán olyan vitézkötéseket és török betűket csinálnak, hogy akárhányszor szerettem volna őket lerajzolni.

Elképzelhetetlenül gracióz hajlékonysága ez a gerincnek! Néha úgyszólván önmaga mellett csúszik el a bájos teremtés, és az ilyen meghajlásaiban semmi feszesség vagy erőltettség nincsen, merthiszen szabad téren, saját mulattából teszi.

Hogy elfogyott a hangyatojásuk, elküldtem Ferencet, az én jó sánta szomszédomat, hogy szedjen valahol. Míg az odajárt egy szunyogféle bogárkát fogtam és bevettem nekik.

Az egyik mindjárt neki is iramodik a szunyog-nak, de az hol ide, hol odaszáll az üvegládjában. Ha le is ül egy percre-pillanatra, megint csak tovaszáll mikorra a magyar gyík odaérkezik.

A gyík ilyenkor mulatságosan ostoba bámulással néz utána és a levegőbe nyalint, mintha azt mondaná:

— Ejnye de jó lenne!

A szomszéd hozott valami kevés hangyatojást, tán húsz-huszonöt szemet. A gyíkok a mohán heverésztek, mikor bevettem nekik, s csak akkor eszüdtek rá, hogy micsoda jó csemegét kaptak, mikor az egynehány hangya, amelyik a tojással együtt bekerült, a kavics alá kezdte becipelni a tojásokat.

Az egyik gyík megpillantja, egyszerre ott-terem és elkapja a tojást. Azonban a hangya is

tud haragudni: fölfut a tojásról a gyíknak a hátára és ide-oda fog, hogy megcsípje a gyíkot. A sima fényes bőrön persze nem hatol át a foga. Hanem, hogy a filigrán lábat megtalálja, abba aztán belecsip haragosan.

Bezzeg van futás és rémület! Csak most lehet látni, micsoda sebes a futásuk. Össze-vissza futkosnak a moha között és addig csúsznak és csapkolódnak míg le nem dörzsölik magukról a haragos ellenséget.

Ezt az ijedelmet akkor is láttam rajtok, mikor az ujjam hegyén vízcseppet nyújtottam be nekik. A gyík örömmel fogadja a vizet s kinyújtja a nyelvét, hogy nyalogassa. De a vízcsepp lefut olykor a nyelvéen és az álla alatt megáll. Olyankor egy pillanatig bámulva mered maga elé, hogy micsoda hidegség lóg az ő állán? Aztán ijedten nyargal a moha alá.

A nap az ő egyetlen szerelmük és boldogságuk.

Amint a nap rásüt a földjükre, azonnal megérik odalenn és elbujnak. De mihelyt a nap eltűnik, ők is csakhamar megmozdulnak és elbujnak a homokba.

Sokszor megpróbáltam, hogy árnyékba tettem őket. Az elkedvetlenedés azonnal látható volt rajtok. Egy-két percig ha vártak az időváltozásra, tovább nem: egyik a másik után húzódott le a moha közé, s onnan meg a földbe. Néhány perc múlva visszatettem az üvegládát a napra, ők azonnal megérezték, mindjárt elbujtak, és egy kis ide-oda való sétálás futkosás után egy helyre gyűltek össze.

Ha ládát úgy toltam, hogy csak az egyik sarkában, vagy a közepén egy tenyérszerű helyre sültött a nap, ők azt is megérezték a földben: eljöttek és odagyűltek össze.

A kavicsot csakugyan szerették.

Ha odasütött a nap, vagy az egyik vagy a másik körülölelte egész testével és látszott rajta, milyen boldog, hogy az a kavics az övé! De mert a többi is szerette a kavicsot, csakhamar ott termett a másik is: beleöltötte fejét a fekvőnek a gyűrűjébe s ő maga végighasalt a kavicson, tartotta a hátát boldog nyugodtan a napnak. Végre mind a hét ott volt, egymás hegyén-hátán s a legelső utóljára is átfonakodott rajtuk legfelsőnek.

Eleinte csak csodáltam a napnak ezt a szeretetét náluk. Én bizony, mint minden városi ember, azt gondoltam, hogy csak a mi értelmes fajunk tudja megbecsülni és szeretni a napot, a napnak semmivel nem pótolható világosságát, életető melegét.

Hátrább Ádámfi! A te pöffeszkedésedet megcáfolja még a pocsolya apró állatvilága is. Hiszen az egész mindenség a nap által születik, a napban nevelkedik, a fény és a melegség ez az eleme. A pillangók, a bogárnemzetek miriádjai, akkor szalonganak legvívabban, mikor kisűt a nap. Akkor esznek, akkor szeretkeznek, akkor muzsikálnak, ak-

kor boldogok. A fal tövében a piros bodobács, a fű tövében a nagyfejű kis ostoba prücsök, a fán a madár, a hernyó, a hangya, a pók, a vízben a béka, a hal, a vízi bogár mind előbb örül a nap-sugárnak mint, az ember.

És ime a gyík.

Hiszen ez teljesen testével lelkével benne él a napsugárban, mint a hal a vízben. Finom idegei tökéletesebben felfogják, átérik a napvilágot, s a testük beleheli beissza a napfényt, amely az ismeretlen magasból jötevő meleggel hull a mindenségre.

Ahogy elnyúlnak, elfekszenek a napon, karcú testük bágyadt mozdulatlanságán lehet látni, hogy ez nekik a legfőbb boldogságuk, hogy ennek születnek, ennek élnek. A borult ég szomorúság nekik.

Mert amikor nem süt a nap, mind ott lenn guborog szanaszét a földben s ha az ember elő is kaparja őket, szinte dermedten fekszenek a tenyerén.

Olyan búsan néznek ilyenkor rám az óriásra, mintha azt mondanák:

— Nem süt a nap: beteg vagyok!

No aztán a kis napimádók ebbe is haltak bele.

Május közepén kivittem őket a méhesbe, és a napra tettem a ládájukat. Azután mingyárt ásót fogtam és a méhes közelében hangyatojást kerestem nekik. Ásás-szedés nem tartott negyedóraig, s mégis mikorra visszatértem bizony azt láttam, hogy az egyik hassal fordult a nap felé.

Nézem, hogy mi lelte a nyomorult kis állatot, hát látom, hogy valamennyi a szokott alakban hajoltan élettelenül hever a homokon.

El nem tudtam gondolni hogy mi baj érhetette őket!

Csak mikor rátapintottam az üvegre, akkor láttam, hogy az odatűző naptól az egyik üvegládal forró.

Hideg víz után kapok, hogy eszméletre térítsem őket, de bizony csak egyet sikerült a gyöngye kis teremtesek közül fellocsolnom.

Szerkesztői üzenetek.

Tisztelettel értesítjük a „Bizalom“ előfizetőit, hogy az 1935. január 1-i számot már csak azoknak küldhetjük, kik az előfizetést január 3-áig postautalványon beküldték.

Felelős szerkesztő és kiadó:

N. GÖLLNER MÁRIA

Szerkesztőség és kiadóhivatal

FOGHÁZMISSZIÓ HELYISÉGE